

Український державний університет залізничного транспорту

Рекомендовано на
засіданні кафедри
Менеджменту і адміністрування
протокол № 1 від 26 серпня 2024 р.

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ Блок «Основи публічного управління та адміністрування»

I семестр 2023-2024 року навчання
107-ПУА-Д23 (денна форма навчання)

II семестр 2022-2023 року навчання
139-ПУА-323 (заочна форма навчання)

Команда викладачів:

Лектор: Семенцова О.В.
Контакти: sementsova-elena@ukr.net тел. 057-730-10-46
Години прийому та консультацій: середа, з 11:00 –12:00
Веб-сторінка курсу: https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=13203
Додаткові інформаційні ресурси: http://lib.kart.edu.ua/home.jsp?locale=uk

Публічне управління та адміністрування є складним явищем, притаманним державі з її розвиненою системою органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Воно спрямоване як на управління суспільними сферами, галузями та різновидами відносин, так і на самоуправління, власний саморозвиток відповідно до потреб суспільства.

Досягнення та реалізація стратегічних цілей розвитку громадянського суспільства нерозривно пов'язане з оновленням механізму публічного управління. Принципові зміни механізму прийняття рішень в публічній сфері можуть бути досягнуті, перш за все, завдяки інноваціям в системі підготовки управлінців нового покоління, яких потрібно навчити творчо мислити, аналізувати економічні, політичні і соціальні процеси, систематизувати практичний досвід публічного адміністрування розвинутих країн, робити ґрунтовні висновки щодо стратегії і тактики публічних дій.

Курс «Публічне адміністрування» базується на новітніх концептуальних засадах управління публічною сферою, зорієнтованих на глибокий аналіз трансформаційних

процесів сучасного світу, оснований на поєднанні глибокої теоретичної підготовки з широким вивченням практичного досвіду публічного адміністрування різних рівнів. Курс носить міждисциплінарний характер і охоплює коло актуальних проблем політичного, економічного, соціального, правового та психологічного характеру розв'язання яких є основним завданням нових управлінських еліт, а також є фундаментальним системним дослідженням складних процесів публічного управління.

Особливістю даного курсу є акценти на роль та значення публічного управління в забезпеченні національної безпеки та збалансованого суспільного розвитку, на впливі економіки державного сектору на ринковий фундаменталізм та процеси євроінтеграції. Значну увагу приділено шляхам удосконалення механізму соціально-економічного планування та прогнозування, ролі системного аналізу у прийнятті управлінських рішень, напрямам антикорупційної політики в сфері публічного адміністрування. Курс «Публічне адміністрування» вирізняється систематизацією процесів локального управління, ґрунтовним аналізом реформ місцевого самоврядування, висвітленням сучасних тенденцій муніципального управління, відображенням особливостей управління об'єднаними територіальними громадами, інструментів і практик локальної ідентичності.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. Ціннісно-смыслову компетентність (формування та розширення світогляду студента в області досліджень систем публічного управління і адміністрування, здатність до розуміння важливості управління в публічній сфері);

2. Загальнокультурну компетентність (розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей, що склалися в Україні та за її межами в області публічного управління і адміністрування);

3. Навчально-пізнавальну компетентність (формування у студента зацікавленості у дослідженні стану та перспектив розвитку системи публічного управління і адміністрування; оволодіння навичками до застосування механізмів, методів, форм та інструментів управління в публічній сфері);

4. Інформаційну компетентність (розвиток вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації в області публічного управління і адміністрування);

5. Комунікативну компетентність (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом реалізації групових проектів в сфері публічного управління і адміністрування, вміння презентувати власний проект та кваліфіковано вести дискусію у досліджуваній сфері);

6. Компетентність особистісного самовдосконалення (елементи духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійного прагнення самовдосконалення та самопізнання, шляхом постійного застосування методів та інструментів публічного управління і адміністрування, здатність до розуміння важливості використання сучасних підходів та технологій публічного управління і адміністрування).

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК2. Здатність до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)

ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети

ЗК4. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ФК1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів;

ФК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани;

ФК3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту;

ФК4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації;

ФК5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління;

ФК6. Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми;

ФК7. Здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість;

ФК8. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом.

ФК9. Здатність розробляти та обґрунтовувати доцільність впровадження інноваційно-інвестиційних проектів на залізничному транспорті

ФК10. Здатність стратегічного мислення щодо розвитку залізничної галузі та підвищення ефективності її функціонування.

РН1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах;

РН2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення;

РН3. Проектувати ефективні системи управління організаціями;

РН4. Обґрунтовувати та управляти проектами, генерувати підприємницькі ідеї;

РН5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах;

РН6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність;

РН7. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті;

РН8. Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління організацією;

РН9. Вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами;

PH10. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач;

PH11. Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Запорукою успішного управління суспільством в умовах сьогодення є залучення всіх зацікавлених громадян до управління справами міста, села і своєю країною в цілому; реалізація права народу на управління державою Україна.

Даний курс зацікавить тих, хто хоче вміти управляти розвитком своєї країни, цікавиться громадською діяльністю та хоче присвятити себе публічній службі.

Матеріали курсу спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти широкого розуміння специфіки сучасного політичного та державного управління, міжнародних політичних процесів, європейської та української інституційної та соціокультурної специфіки, що дозволить їм застосовувати отримані знання для вирішення завдань на основі аналізу сутності проблеми і вибору методів її вирішення.

Курс сприяє засвоєнню базових теоретичних знань, набуттю практичних вмінь і навичок з публічного управління щодо застосування законів, принципів, методів, технологій та процедур в управлінні суб'єктами публічної сфери, що забезпечить європейський рівень надання адміністративних послуг на засадах запровадження у практику діяльності принципів демократичного врядування. Матеріали, що увійшли до курсу, допоможуть вивченню теорії публічного адміністрування, конституції та врядування, державного регулювання економіки та економічної політики, територіального управління, планування розвитку територій, публічних фінансів, комунікації в публічній адміністрації, технологій публічного адміністрування, проектного менеджменту у публічному адмініструванні, соціального розвитку, інформаційно-аналітичного забезпечення публічного адміністрування, інституційних основ ЄС.

Курс адресовано здобувачам вищої освіти, які зацікавлені у вирішенні проблем публічного адміністрування, державним службовцям, працівникам структур, що надають управлінські та адміністративні послуги.

Огляд курсу

Цей курс, який вивчається з вересня по грудень, дає студентам глибоке розуміння систематизації теоретичних методів, підходів, інструментів публічного управління і адміністрування, а також формує практичні навички щодо їх застосування для вирішення управлінських завдань в публічній сфері.

Курс складається з однієї лекції раз на тиждень і одного практичного заняття раз на два тижні. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти самостійно зможуть використовувати на практиці сучасні підходи, методи, інструменти публічного управління та адміністрування з метою отримання ефективних управлінських рішень в публічній сфері.

Практичні заняття курсу передбачають вивчення виконання індивідуальних завдань з вивчення еволюції розвитку філософської думки щодо побудови ідеальної моделі державотворення, світового досвіду організації систем публічного управління і адміністрування; механізмів публічного регулювання економікою держав світу, напрямів підвищення ефективності функціонування публічної служби в Україні та світі.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, навчальний посібник, лекційні матеріали, завдання та правила оцінювання курсу).

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «Дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Під час обговорення ми запропонуємо вам критично поміркувати над тим, як використовуються логістичні методи та як пристосувати їх до вимог та потреб залізничного транспорту. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Приклади питань для обговорення:

1. Визначте місце держави серед інших інститутів суспільного управління.
2. Викладіть розуміння суспільного розвитку як загального орієнтира та критерію ефективності державного управління.
3. Наведіть приклади показників людського розвитку, які можуть стати основою для визначення цілей державного управління.
4. Розкрийте роль взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства у процесах державного управління.
5. Які основні механізми змін задіяні у сучасних процесах державотворення?
6. Яку роль відіграє громадськість, громадський контроль для розвитку держави як об'єкта управління?
7. В чому специфіка державного управління порівняно з іншими видами управління?

Студенти можуть ставити питання, а також обговорювати і аналізувати теми дисципліни поза лекціями. Студенти можуть ставити питання щодо матеріалу курсу, індивідуальних завдань та проблем публічного управління та адміністрування, зокрема особливостей його прояву в залізничній галузі, і отримувати швидкі відповіді від викладачів під час консультацій.

Теми курсу

I семестр. Денна форма навчання

Кількість годин	Тема лекції	Кількість годин	Тема практичних, семінарських та лабораторних занять
2	Предмет і методологічна основа публічного адміністрування	1	Практичне заняття 1. Теоретико-методологічні засади публічного адміністрування
2	Публічна сфера – єдність економічної, соціальної та політичної сфер	1	Практичне заняття 2. Філософські основи вчень про державу та управління
2	Об'єктивні закони публічного адміністрування	2	Практичне заняття 3. Основні теорії управління суспільством
2	Принципи публічного управління	2	Практичне заняття 4. Особливості прояву об'єктивних законів та принципів ПА
Модульний контроль знань №1			
2	Публічне адміністрування як процес вироблення, прийняття та виконання управлінських рішень	2	Практичне заняття 5 Управлінські рішення в публічній сфері
2	Механізми, органи, методи та стилі публічного адміністрування	2	Практичне заняття 6 Теоретико-методичні засади управління суспільним розвитком
2	Результативність та ефективність публічного адміністрування	2	Практичне заняття 7 Розвиток особистості керівника в системі публічної служби
1	Відповідальність у публічному	2	Практичне заняття 8 Управління

	адмініструванні		муніципальним розвитком
		1	Практичне заняття 9 Закордонний досвід державного управління та місцевого самоврядування
Модульний контроль знань №2 ІСПИТ З ДИСЦИПЛІНИ			

I семестр. Денна форма навчання

Кількість ГОДИН	Тема лекції	Кількість ГОДИН	Тема практичних, семінарських та лабораторних занять
2	Предмет і методологічна основа публічного адміністрування	2	Практичне заняття 1. Теоретико-методологічні засади публічного адміністрування
2	Публічна сфера – єдність економічної, соціальної та політичної сфер	2	Практичне заняття 2. Філософські основи вчень про державу та управління
2	Об'єктивні закони публічного адміністрування	2	Практичне заняття 3. Основні теорії управління суспільством
2	Принципи публічного управління	2	Практичне заняття 9 Закордонний досвід державного управління та місцевого самоврядування
2	Публічне адміністрування як процес вироблення, прийняття та виконання управлінських рішень		

Самостійна робота

Назва теми
1 Предмет і методологічна основа публічного адміністрування
2 Основи теорії управління суспільством
3 Публічна сфера – єдність економічної, соціальної та політичної сфер
4 Громадянське суспільство як суб'єкт формування цілей публічного адміністрування
5 Публічне адміністрування та влада
6 Публічне адміністрування та муніципальна публічна влада
7 Об'єктивні закони та принципи публічного адміністрування
8 Публічне адміністрування як процес вироблення, прийняття та виконання управлінських рішень
9 Цінності та «дерево цілей» публічного адміністрування
10 Механізми, органи, методи та стилі публічного адміністрування

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Індивідуальні завдання на самостійну роботу:

Студенти виконують індивідуальні завдання (по два на кожен модуль). За вчасне та вірне виконання кожного завдання нараховується до **10 балів** до поточного модульного контролю. За невиконане завдання бали не нараховуються. Хід поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.

Відвідування лекцій:

Бали за цю складову нараховуються взагалі, якщо студент не відвідував більш 50% лекційних занять у модулі без поважних причин. За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал. **Максимальна сума становить 15 балів.**

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків та дати вам ще один спосіб перевірити свої погляди на питання застосування методів економіко-математичного моделювання та прогнозування в логістиці. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власною залученості. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 3 балів), ступенем залученості (до 7 балів) та стислою презентацією виконаного завдання (до 5 балів). **Максимальна сума становить 15 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Додаткові бали:

До перелічених складових модульної оцінки можуть нараховуватись додаткові бали за участь студента у науковій роботі, підготовці публікацій, робіт на конкурси, участь у олімпіадах тощо.

Іспит:

Студент отримує залік за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на заліку, відповівши на питання викладача (Додаток 1).

Команда викладачів:

Семенцова Олена Володимирівна (<https://kart.edu.ua/staff/semencova-ov>) – лектор, доцент кафедри менеджменту і адміністрування УкрДУЗТ. Кандидат економічних наук з 2010 року. Дисертацію захистила у спеціалізованій вченій раді Д 64.820.05 при Українській державній академії залізничного транспорту за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Доцент кафедри менеджменту і адміністрування з 2011 р. Напрямок наукової діяльності: економічні аспекти адаптації функціонування приміського пасажирського залізничного комплексу до сучасних вимог ринкового середовища; удосконалення економічної оцінки результатів та якості роботи залізничного транспорту України. Автор понад 100 наукових праць.

Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент опанує предметну сферу і методологічну основу публічного адміністрування; перспективні наукові напрями розвитку публічного адміністрування; технології та процедури формування цілей публічного адміністрування; закони, принципи та механізми публічного адміністрування; буде знати засади, механізми, органи, методи та стилі публічного адміністрування; основні засади публічного адміністрування в соціальній та економічній сферах; особливості публічного адміністрування в добровільних об'єднаннях; особливості відповідальності суб'єктів публічного адміністрування за правопорушення у цій сфері. По завершенню навчання студент буде здатен підготувати нормативну документацію (накази, розпорядження тощо), пропозиції, рекомендації (проекти) для суб'єкта публічного адміністрування щодо визначення стратегічних цілей, завдань та: етапів управлінських рішень на основі результатів системного аналізу суспільно-політичного та соціально-економічного стану розвитку сфери управління (об'єкта управління), застосовуючи методики визначення певних показників; визначити технологію управління суб'єктом публічної сфери, що є раціональною за ознаками досягнення мети діяльності ті використовуваними ресурсами, з урахуванням особливостей цього суб'єкта; визначити процедури та основний зміст кожного етапі вироблення та впровадження управлінського рішення з визначенням термінів, виконавців і вартості; вживати заходи із впровадження сучасних форм і методів діяльності суб'єкта публічної сфери, його структурного підрозділу оптимізації його функціональної та організаційної структури, з урахуванням змісту сучасних управлінських технологій; застосовувати методи та критерії оцінювання результативності та ефективності публічного адміністрування в умовах соціальні економічних змін. Крім того, студент буде ознайомленим з сучасними тенденціями в управлінні суспільством.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаток 1

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ» блок «Основи публічного управління та адміністрування»

- 1 Розкрийте зміст поняття «держава».
- 2 Що таке «публічне адміністрування»?
- 3 В чому полягає різниця між публічним адмініструванням та менеджментом?
- 4 Які механізми публічного адміністрування Ви знаєте?
- 5 Дайте визначення суб'єктам публічного адміністрування?
- 6 Що виступає об'єктом публічного адміністрування?
- 7 В чому полягає предмет публічного адміністрування?
- 8 Охарактеризуйте особливості зовнішнього оточення публічних організацій.
- 9 Як розкривається взаємозв'язок економічної науки, соціології та політології?
- 10 В чому полягає дія ринкових принципів у політичній сфері?
- 11 Розкрийте особливості поведінки людей в економічній та політичній сферах?
- 12 Загальносистемні методологічні принципи публічного адміністрування?
- 13 Поясніть дію принципів, що регулюють адміністрування як соціально- політичний процес?
- 14 В чому полягає сутність принципів, що регулюють адміністрування як соціально- економічний процес?
- 15 Надайте характеристику принципам, що регулюють адміністрування як соціально-культурний процес.
- 16 Застосування принципів публічного адміністрування.
- 17 В чому полягає роль управління як визначальна функція публічного адміністрування.
- 18 Розкрийте сутність управлінського рішення в публічному адмініструванні як наукової категорії.
- 19 Пріоритетність політичного вибору цінностей та цілей.
- 20 Визначення цінностей та цілей - визначальна ланка прийняття рішень.
- 21 Роль конкуренції у процесі прийняття рішень.

- 22 Взаємовідношення суб'єкта та об'єкта прийняття рішень.
- 23 Послідовність етапів прийняття рішень.
- 24 Розкрийте динаміку виконання рішень.
- 25 Структура механізму та органів публічного адміністрування, типологізація органів публічного адміністрування.
- 26 Принципи організації діяльності органів публічного адміністрування.
- 27 Територіально-адміністративний аспект публічного адміністрування.
- 28 Проблеми вибору найкращої форми правління.
- 29 Методи публічного адміністрування.
- 30 Застосування демократичних методів адміністрування.
- 31 Стилi публічного адміністрування.
- 32 Розкрийте сутність поняття результативності та ефективності публічного адміністрування.
- 33 Наведіть фактори результативності та ефективності публічного адміністрування.
- 34 Вимір продуктивності, результативності та ефективності публічного адміністрування.
- 35 Критерії результативності та ефективності публічного адміністрування.
- 36 Фактори підвищення ефективності публічного адміністрування.
- 37 Розкрийте сутність правопорушення в публічному адмініструванні.
- 38 Злочин та правопорушення. Спільні та відмінні риси.
- 39 Види відповідальності посадових осіб.
- 40 Чи може виникати відповідальність органа влади та які наслідки можуть бути?

